

Afspraken behorend bij de budgettaire bijlage hoofdlijnenakkoord

- Met het hoofdlijnenakkoord zijn afspraken gemaakt over de financiën van de rijksbegroting. Deze afspraken zijn opgenomen in de voorliggende budgettaire bijlage.
- Voor de budgettaire verwerking van het hoofdlijnenakkoord zijn alle bedragen in de tabellen leidend. De budgettaire reeksen zijn inclusief uitvoeringskosten. De mutaties in deze budgettaire bijlage zijn ten opzichte van de huidige begrotingsstanden.
- Ombuigingen op de uitgaven worden (direct) verwerkt in de meerjarenbegrotingsstanden van de departementale ontwerpbegrotingen voor 2025 die op Prinsjesdag worden ingediend.
- De budgetten voor intensivering (inclusief uitvoeringskosten) uit het hoofdlijnenakkoord worden op de Aanvullende Post gereserveerd. De overheveling van de middelen van de Aanvullende Post naar departementale begrotingen vindt plaats nadat concrete en doelmatige bestedingsvoorstellen zijn uitgewerkt. De overheveling van de Aanvullende Post naar een departementale begroting wordt aan het parlement voorgelegd met een begrotingswet.

(min-teken is saldoverbeterd; in mln.)

2025**2026****2027****2028****Struc.****A. Structurele lastenverlichting en investeringen**

	2025	2026	2027	2028	Struc.
1 Koopkracht en lastenverlichting voor werkende middeninkomens	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
2 Groepen in de knel: bevrozen afbouw dubbele heffingskorting in de bijstand in 2025 - 2027	72	167	263	251	0
3 Envelop groepen in de knel [lastenmaatregel]	237	237	237	249	500
4 Terugdringen armoede: hoger kindgebonden budget	300	300	300	300	300
5 Terugdringen armoede: verhogen huurtoeslag	500	500	500	500	500
6a Verlaging eigen risico per 1 januari 2027 van 385 euro naar meer dan halveren (165 euro) (getrancheerd op 50 euro)			4.321	4.660	5.002
6b Huidig eigen risico van 385 euro bevrozen in 2025 en 2026		262			
6c Envelop gerichte lastenverlichting burgers	2.500	2.500			
Gevolg afschaffen eigen risico op nominale premie, IAB en zorgtoeslag	0	-207	-3.796	-4.100	-4.350
Compensatie burgers (inkomstenbelasting)	0	171	3.040	3.272	3.487
Compensatie bedrijven (AOF)	0	36	757	828	862
7 Investeren in betere ouderenzorg (Wlz)			600	600	600
8 Herinvoeren gebruik rode diesel voor landbouw			131	132	141
9 Internationale veiligheid versterken. Defensie structureel op 2% NAVO-doel			1.400	1.700	2.400
10 Agrarisch natuurbeheer door boeren		500	500	500	500
11 Investeren in goed bestuur en de rechtsstaat	100	150	200	200	200
12 Nationale veiligheid versterken. Meer slagkracht voor politie, justitie en veiligheidsdiensten	200	250	300	300	300
13 Terugdraaien afschaffen inkoop eigen aandelen (inkoopfaciliteit dividendbelasting)	800	800	800	800	800
14 Terugdraaien verlagen MKB-winstvrijstelling naar 12,03%	93	93	93	93	93
15 Terugdraaien verhogen 3e, 4e en 5e schijf EB aardgas met 22,4% per 2025 en 2,7% extra per 2030	211	209	198	187	227
16 Terugdraaien verhoging 31% naar 33% van box 2	214	214	214	214	214
17 Verlagen tarief box 3	100	100	100	100	100
18 Accijnsverlaging brandstoffen verlengen t/m 2025	1.539				
19 Verlagen energiebelasting 1e en 2e schijf EB aardgas met 2,82 cent per m3	271	260	275	296	357
20 Renteaftrekbeperking Vpb van 20% naar Europees gemiddelde 25%	432	427	425	423	419
21 Eenmalige uitkering studielening sociaal leenstelsel			1.297	47	0
Totaal	9.569	8.969	14.155	13.552	14.652

B. Structurele verlaging van uitgaven

Matiging stijging basispad rijksbegroting	-1.252	-2.902	-3.609	-3.784	-4.120
22 w.v. Afschaffen maatschappelijke diensttijd	-105	-155	-200	-200	-200
23 w.v. Afschaffen subsidieregeling brede brugklassen en beperken school en omgeving	-55	-210	-210	-210	-210
24 w.v. Bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap		-215	-215	-215	-215
25 w.v. Terugdraaien intensivering zorgarbeidsmarktbeleid		-130	-130	-130	-130
26 w.v. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid (kerndepartementen, externe inhuur Roemernorm en communicatie)	-239	-463	-684	-904	-1.000
27 w.v. Terugdraaien bonus voor gemeenten in Spreidingswet			-190	0	-95
28 w.v. Terugdraaien verhoging wettelijk minimumloon	-790	-800	-810	-810	-820
29 w.v. Overheveling specifieke uitkeringen naar Gemeente- en Provinciefonds met 10% budgetkorting		-638	-638	-638	-638
30 w.v. Vrijval reservering amendement Omtzigt studielening op Aanvullende Post	-3	-41	-93	-157	-183
31 w.v. Verlagen intensivering publieke gezondheid	-50	-50	-150	-200	-300
32 w.v. Beëindiging functiemix Randstad		-75	-75	-75	-75
33 w.v. Niet indexeren kinderopvangtoeslag	-10	-125	-214	-245	-254
Schuivende wereldverhoudingen: gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking	-350	-550	-2.475	-2.500	-2.500
34 w.v. Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking. Maximaal 10% asieltoerekening vanaf 2027.	-300	-500	-2.400	-2.400	-2.400
35 w.v. Verlaging non-ODA-middelen	-50	-50	-75	-100	-100
36 Inzet op lagere EU-afdrachten i.c.m. noodremafpraak korting alle begrotingen				-1.600	-1.600
37 Beperken asielinstroom			-500	-1.000	-1.000
38 Nullijn rijksambtenaren voor 1 jaar incl. ambtsdragers		-600	-600	-600	-600
Minder subsidies voor duurzame energie en alle begrotingen	-275	-1.550	-1.800	-2.000	-2.000
39 w.v. Prijsrisicobuffer 10% subsidies duurzame energie (SDE)		-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
40 w.v. Generieke taakstelling subsidies rijksbreed	-275	-550	-800	-1.000	-1.000
Minder internationale studenten en hervorming publieke omroep	0	-128	-511	-606	-705
41 w.v. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord)		-29	-118	-209	-293
42 w.v. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO			-100	-100	-100
43 w.v. Afschaffen OV-vergoeding voor Nederlandse studenten in het buitenland (RBS)		-4	-8	-14	-30
44 w.v. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging)		-95	-285	-283	-282

Curatieve en langdurige zorg		0	0	-415	-870	-1.155
<i>Curatieve zorg (Zvw)</i>						
45	w.v. Voortbouwen hoofdlijnenakkoord curatieve zorg: volumegroei gelijk aan laatste jaar IZA (i.c.m. MBI)			-250	-590	-590
46	w.v. Onafhankelijke indicatiestelling ongecontracteerde wijkverpleging			-85	-85	-85
47	w.v. Versnelling opschaling digitale zorg in de wijkverpleging			-35	-85	-210
	Gevolg IAB, nominale premie en zorgtoeslag	0	0	92	131	228
	Lastenverzekering burgers via TES	0	0	-53	-76	-132
	Lastenverzekering bedrijven via Aof	0	0	-39	-55	-96
<i>Langdurige zorg (Wlz)</i>						
48	w.v. Versnellen opschaling digitale zorg in verpleeg- en gehandicaptenzorg (Wlz)			-45	-110	-270
Sociale zekerheid		0	-58	-941	-947	-1.005
49	w.v. WW-maatregel (Poortwachter/Duurverkorting naar 18 maanden)	0	0	-200	-200	-217
50	w.v. Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (per 1-7-26)		-58	-353	-355	-380
51	w.v. Afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten (i.v.m. lager eigen risico)			-288	-292	-308
52	w.v. Budgetverlaging bijstand in relatie tot beperken asielinstroom			-100	-100	-100
Totaal		-1.877	-5.788	-10.851	-13.907	-14.685
C. Structurele lastenverzekeringen (inkomsten)						
53	Afschaffen verlaagd btw-tarief logies - uitgezonderd kampeerterreinen		-1.212	-1.212	-1.212	-1.212
54	Invoeren circulaire plastic heffing				-547	-547
55	Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten - uitgezonderd bioscopen en dagrecreatie		-953	-953	-953	-953
56	Verhogen kansspelbelasting van 30,5% naar 37,8%	-202	-202	-202	-202	-202
57	Stelpost fiscale regelingen en constructies afbouwen		-250	-250	-250	-250
58	Afschaffen salderingsregeling voor klein verbruikers (met ingang van 2027 in één keer)			-621	-625	-720
59	Beperken giftenaftrek IB en Vpb en geven uit de vennootschap	-100	-100	-100	-225	-250
60	Vliegbelasting gedifferentieerd naar afstand			-248	-248	-248
61	Verhogen AWF-premie hoog (flex- en vaste contracten) met 0,1%		-245	-245	-245	-245
Totaal lastenverzekeringen		-302	-2.962	-3.831	-4.507	-4.627
Structurele ontwikkeling overheidsfinanciën		7.390	219	-527	-4.862	-4.660
62	<i>De besparing op jeugdzorg vervalt (geen onderdeel van het basispad van het CPB)</i>		500	511	511	511

D. Meerjarige investeringsagenda voor wonen, mobiliteit, landbouw en kerncentrales t/m 2035

(in mln.)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
63 Woning- bouw (5 mld.)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000						
64 Infra woning- bouw (2,5 mld.)	500	500	500	500	500						
65 Agrarische sector (5 mld.)	40	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000					
66 Kern- centrales (9,5 mld.)			250	350	500	750	1.000	1.500	1.650	1.750	1.750
67 InvestNL (1 mld.)	200	400	400								
Dekking:											
68 Nationaal GroEIFonds (6,8 mld.)	-180	-730	-1.200	-980	-2.375	-504	-437	-214	-105	-105	
69 Fonds Onderzoek Wetenschap (1,1 mld.)	-150	-150	-150	-150	-150	-150	-150				
70 Reservering Transitie- fonds Aanvullende Post (20,5 mld.)		-1.307	-2.983	-3.250	-3.482	-3.497	-1.197	-1.197	-1.197	-1.197	-1.197
71 Klimaat- fonds (1,2 mld.)	-300	-300	-300	-300							
Totaal	1.110	413	-1.483	-1.830	-3.007	-2.401	-784	89	348	448	553

A. Structurele lastenverlichting en investeringen

1. Koopkracht en lastenverlichting voor werkende middeninkomens. Het doel van de lastenverlichting is dat middeninkomens hier optimaal baat bij hebben en dat de lastenverlichting duidelijk zichtbaar is voor huishoudens. Om dit te bewerkstelligen wordt bijvoorbeeld een derde belastingschijf in de inkomstenbelasting geïntroduceerd. Dit is zichtbaarder dan aanpassingen in de arbeidskorting of algemene heffingskorting.
2. De afbouw van de dubbele heffingskorting in de bijstand wordt bevroren in de jaren 2025 tot en met 2027.
3. Voor groepen in de knel wordt een envelop beschikbaar gesteld van olopend 500 miljoen euro structureel. De envelop wordt uitgewerkt in een lastenmaatregel.
4. Terugdringen armoede. Voor het kindgebonden budget wordt structureel 300 miljoen euro beschikbaar gesteld vanaf 2025.
5. Terugdringen armoede. Voor het verhogen van de huurtoeslag wordt structureel 500 miljoen euro beschikbaar gesteld vanaf 2025.
6. Verlagen eigen risico in de zorg. Het huidige eigen risico in de Zorgverzekeringswet blijft in de jaren 2025 en 2026 bevroren op 385 euro. Met ingang van 1 januari 2027 wordt het eigen risico meer dan gehalveerd naar 165 euro. Verder wordt het eigen risico getrancheerd op maximaal 50 euro per behandeling. Dit betekent dat mensen per behandeling niet meer dan 50 euro kwijt zijn van hun eigen risico. In de jaren 2025 en 2026 is een envelop beschikbaar voor gerichte lastenverlichting aan burgers van 2,5 miljard euro in aanloop naar de verlaging van het eigen risico.

Vanwege de lastendekkende financiering van de zorgverzekeringswet stijgt de nominale premie, inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) en de zorgtoeslag automatisch mee. Om het gewenste koopkrachteffect te bewerkstelligen, staat hiertegenover compenserende lastenverlichting voor burgers via de inkomstenbelasting en voor bedrijven via de AOF-premie.

7. Investeren in betere ouderenzorg. Voor betere ouderenzorg is een structurele envelop beschikbaar van 600 miljoen euro per 2027.
8. Herinvoeren gebruik rode diesel voor landbouw. De rode diesel wordt met ingang van het jaar 2027 heringevoerd voor de landbouwsector. Aan deze maatregel zitten uitvoeringskosten per 2027 verbonden van circa 5 miljoen euro structureel. Dit bedrag is in de reeks opgenomen.
9. Internationale veiligheid versterken. Een structurele investering in versterking van de krijgsmacht waardoor Nederland structureel voldoet aan de 2% NAVO-norm.
10. Agrarisch natuurbeheer door boeren. Voor agrarisch natuurbeheer door boeren wordt vanaf 2026 structureel 500 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld.
11. Investeren in goed bestuur en de rechtsstaat. Om zorg te dragen voor goed bestuur en het goed functioneren van de rechtsstaat wordt olopend structureel 200 miljoen per jaar beschikbaar gesteld. Deze middelen worden onder meer besteed aan het instellen van een constitutioneel hof, de invoering van een nieuw kiesstelsel, versterking van de rechtspraak en de Kiesraad.
12. Nationale veiligheid versterken. Voor versterking van de nationale veiligheid wordt olopend structureel 300 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld voor meer slagkracht bij de politie, justitie en veiligheidsdiensten.
13. Inkoop eigen aandelen. De maatregel om de inkoopfaciliteit voor dividendbelasting met ingang van 2025 af te schaffen wordt teruggedraaid.

14. MKB-winstvrijstelling. In de Voorjaarsnota 2024 is aangekondigd dat de MKB-winstvrijstelling wordt verlaagd van 12,7% naar 12,03% met ingang van 2025. Dit besluit wordt teruggedraaid.
15. Energiebelasting. Het verhogen van de 3e, 4e en 5e schijf Energiebelasting op aardgas met 22,4% per 2025 en 2,7% extra per 2030 zoals aangekondigd in de Voorjaarsnota 2024 wordt teruggedraaid.
16. Box 2. De maatregel om het tarief van box 2 met ingang van 2025 te verhogen van 31% naar 33% wordt teruggedraaid.
17. Box 3. Voor een tariefsverlaging in box 3 wordt structureel 100 miljoen euro beschikbaar gesteld.
18. Accijns brandstoffen. De huidige accijnsverlaging op brandstoffen wordt met een jaar verlengd tot en met 2025.
19. Verlaging energiebelasting. Het tarief in de eerste en tweede schijf aardgas (tot 170.000 m3) wordt 2025 verlaagd met 2,8 cent per m3, oplopend naar 4,8 cent per m3 in 2030 (in prijspeil 2024). Dit levert voor een huishouden met een gemiddeld verbruik (1050 m3 aardgas) een financieel voordeel op van circa 29 euro per jaar in 2025 oplopend naar circa 50 euro per jaar in 2030. De derving bedraagt structureel 357 miljoen per jaar.
20. Renteaftrekbeperking Vpb naar Europees gemiddelde. De renteaftrekbeperking Vpb wordt van 20% naar het Europees gemiddelde van 25% gebracht.
21. Eenmalige tegemoetkoming in afbouw schulden studenten pechgeneratie. De maatregel betreft een extra incidentele tegemoetkoming van 1,4 miljard euro voor studenten die hebben gestudeerd onder het sociaal leenstelsel. Het budget is inclusief uitvoeringskosten.

B. Structurele verlaging van de uitgaven

22. Afschaffen maatschappelijke diensttijd. De subsidie voor de maatschappelijke diensttijd (MTD) wordt afgeschaft.
23. Afschaffen subsidie voor brede brugklassen en verminderen subsidie voor school en omgeving. De subsidie voor heterogene brugklassen wordt afgeschaft (57 miljoen euro structureel) en het programma School en Omgeving wordt beperkt tot de 5% scholen met de grootste positieve achterstandsscore (157 miljoen euro structureel). Het budget voor deze twee subsidies wordt daarom structureel met 210 miljoen euro verlaagd.
24. Bijstelling sectorplannen hoger onderwijs en wetenschap. Met deze maatregel wordt de intensivering in sectorplannen teruggedraaid. Het Bestuursakkoord Hoger onderwijs en wetenschap wordt hierop aangepast.
25. Terugdraaien intensivering zorgarbeidsmarktbeleid. Vanaf 2022 is er 130 miljoen euro beschikbaar aan extra middelen voor het programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (TAZ). Deze maatregel draait de intensivering terug per 2026.
26. Terugdraaien groei apparaat rijksoverheid (kerndepartementen, externe inhuur Roemernorm en communicatie). Tussen 2018 en 2022 kwamen er circa 25.000 FTE's aan rijksambtenaren bij, een toename van 22 procent. Het doel is de apparaatsuitgaven structureel te verminderen met 22%. Dit is een stevige ingreep op het ambtelijk apparaat van de kerndepartementen (niet zijnde uitvoeringsorganisaties), die niet is op te vangen door efficiënter te gaan werken maar vraagt om duidelijke keuzes in de kerntaken van de rijksoverheid zoals verwoord in het hoofdlijnenakkoord. Als onderdeel van de nieuwe aanpak worden verder allereerst de uitgaven aan externe inhuur rijksbreed verlaagd tot de Roemernorm (kerndepartementen en uitvoeringsorganisaties). Ook worden allereerst de werkzaamheden voor communicatie

teruggebracht tot het niveau van 2018. De onderdelen van de rijksdienst die werken aan de NAVO-doelstellingen, de NCTV, de AIVD en MIVD zijn uitgezonderd gelet op het belangrijke werk dat zij verrichten voor de veiligheid van Nederland. In het hoofdlijnenakkoord worden hiervoor juist extra middelen vrijgemaakt.

27. Terugdraaien bonus voor gemeenten in Spreidingswet. Met het intrekken van de Spreidingswet vervalt de financiële bonus voor gemeenten. De middelen die hierdoor vrijvallen worden ingezet als dekking voor de voorstellen uit het hoofdlijnenakkoord.
28. Terugdraaien verhoging wettelijk minimumloon. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel voor de minimumloonsverhoging van 1,2% per 1 juli 2024 weggestemd. De middelen die hierdoor vrijvallen worden ingezet als dekking voor de voorstellen uit het hoofdlijnenakkoord.
29. Overheveling specifieke uitkeringen naar het Gemeentefonds. Het aantal specifieke uitkeringen is sinds 2018 fors gestegen. Gemeenten en provincies geven aan dat specifieke uitkeringen hen beperkt in autonomie. Dit vanwege de strikte en gedetailleerde eisen die vanuit het Rijk worden gesteld aan de besteding van de gelden uit een specifieke uitkering. Daarnaast kennen deze uitkeringen zware administratieve- en controlelasten. Met deze maatregel worden specifieke uitkeringen overgeheveld naar het Gemeente- of Provinciefonds met een budgetkorting van 10 procent. De BUIG blijft hierbij buiten beschouwing.
30. Vrijval reservering amendement Omtzigt studieleningen. Op de Aanvullende Post is een reservering opgenomen voor een tegemoetkoming aan studenten. Deze reservering wordt met dit hoofdlijnenakkoord ingezet voor een eenmalige tegemoetkoming in afbouw schulden studenten pechgeneratie. Zie ook maatregelnummer 21.
31. De intensivering in publieke gezondheid wordt olopend structureel verlaagd met 300 miljoen euro. De verlaging wordt nader ingevuld in de ontwerpbegroting 2025.
32. Beëindiging functiemix Randstad. Met deze maatregel wordt de regeling functiemix Randstadregio's teruggedraaid. In het voortgezet onderwijs zijn aanvullende structurele middelen via de aanvullende bekostiging beschikbaar gesteld voor beloning van leerkrachten in Randstadregio's, genaamd functiemix. Deze maatregel betreft het beëindigen van de extra middelen omdat de doelmatigheid en doeltreffendheid van het behoud van leraren niet is aangetoond.
33. Niet indexeren kinderopvangtoeslag (1 jaar) (per 1-1-26). De maximum uurprijs van de vergoeding kinderopvang wordt voor 1 jaar niet geïndexeerd.
34. Gerichte keuzes ontwikkelingssamenwerking. Het budget voor ontwikkelingssamenwerking wordt aangepast op de schuivende verhoudingen in de wereld. Verder wordt vanaf 2027 maximaal 10% van de kosten van eerstejaarsopvang van asielvluchtelingen toegerekend aan het ODA-budget.
35. Verlaging non-ODA-middelen (niet-zijnde buitenlandse handel en BIV-missies Defensie). Uit het non-ODA budget worden uitgaven gedaan aan internationaal beleid in niet-ontwikkelingslanden. Dit budget wordt aangepast op de schuivende verhoudingen in de wereld. Het budget voor buitenlandse handel en het budget voor internationale veiligheid (BIV) wordt niet verlaagd en blijft beschikbaar voor de doelen uit het hoofdlijnenakkoord.
36. Inzet op lagere EU-afdrachten. De hoogte van de afdrachten aan de Europese Unie vanaf 2028 zal worden bepaald door het nog overeen te komen volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) en de mogelijke wijziging van het eigenmiddelenbesluit (EMB) die daarmee doorgaans gelijktijdig wordt overeengekomen. Het MFK legt de maximale uitgaven in de EU-begroting vast. Het EMB organiseert de inkomsten van de EU-begroting met afspraken over de financiële bijdragen van de lidstaten. De Europese Commissie dient naar verwachting uiterlijk 1 juli 2025 een voorstel in voor het MFK vanaf 2028 en zal daarbij waarschijnlijk ook een nieuw eigenmiddelenbesluit voorstellen. Het kabinet zal er in de onderhandelingen over deze twee

voorstellen op inzetten dat de Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting vanaf 2028 met 1,6 miljard euro minder zullen stijgen dan nu in de meerjarenraming is voorzien. De inzet in de onderhandelingen zal daartoe bestaan uit een combinatie van een acceptabele omvang van het MFK en een voor Nederland acceptabel aandeel in de nationale bijdragen via het eigenmiddelenbesluit.

Op deze maatregel is de noodremafpraak voor de uitgaven van toepassing. Dat wil zeggen dat de uitgaven van alle begrotingen naar rato van de grondslag worden verlaagd in de situatie dat een besparingsverlies zich voordoet.

37. Beperken asielinstroom. De asielbegroting van JenV wordt in samenhang met het maatregelenpakket op het terrein van asiel structureel met 1 miljard euro verlaagd.
38. Nullijn rijksambtenaren voor 1 jaar inclusief politieke ambtsdragers. Recent is een nieuwe CAO Rijk afgesloten voor de periode van 1 juli 2024 tot en met 31 december 2025. Onderdeel daarvan is een gemiddelde loonstijging van 9,7 procent. Deze CAO blijft in stand. Wel gaat vanaf 1 januari 2026 een nullijn gelden voor rijksambtenaren voor de periode van één jaar. Met deze nullijn wordt de loonontwikkeling van rijksambtenaren gematigd. Omdat de CAO Rijk doorwerkt op de lonen van politieke ambtsdragers gaan zij mee in de nullijn.
39. Prijsrisicobuffer 10% subsidies duurzame energie (SDE). Voor de SDE-uitgaven wordt de prijsrisico-buffer verlaagd naar 10 procent. De middelen op de huidige begroting worden daarom jaarlijks afgeroomd met 1 miljard euro vanaf 2026.
40. Generieke taakstelling subsidies. Op begrotingen staan een groot aantal subsidiebudgetten terwijl de effectiviteit en doelmatigheid van de middelen vaak niet of onvoldoende zijn bewezen. Voorbeelden zijn subsidies voor gezonde leefstijl, inclusiviteit, participatie en medezeggenschap. Daarom worden de budgetten voor subsidies op de begrotingen structureel verlaagd met 1 miljard euro. Deze taakstelling wordt verdeeld naar rato van de subsidiegrondslag op de begrotingen waarbij de grondslag eerst wordt verlaagd met de specifieke budgetkortingen in dit hoofdlijnenakkoord.
41. Verminderen internationale studenten (via bestuurlijk akkoord). Beperking van studiemigratie in het hoger onderwijs in de bachelorfase, met uitzondering van technische studies, rekening houdend met lokale omstandigheden (hoe groter de problemen, hoe meer beperkingen). De inzet is erop gericht hierover met universiteiten en hogescholen een bestuurlijk akkoord af te sluiten.
42. Hervorming Nederlandse Publieke Omroep NPO. De bekostiging van de publieke omroep wordt structureel verlaagd met 100 miljoen euro.
43. Afschaffen OV-vergoeding Nederlandse studenten in het buitenland. De ov-vergoeding voor buitenlandstudenten (RBS) wordt afgeschaft.
44. Verhogen collegegeld langstudeerders (via lagere bekostiging). Het collegegeld wordt met 3.000 euro verhoogd voor voltijdstudenten die langer dan 1 jaar uitlopen in de bachelor- of masterfase. Instellingen krijgen per langstudeerder 3.000 euro minder Rijksbekostiging. De budgettaire opbrengst gaat uit van invoering in het studiejaar 2026/2027.
45. Voortbouwen hoofdlijnenakkoord curatieve zorg: volumegroei gelijk aan het laatste jaar Integraal Zorgakkoord (IZA). De intentie is een hoofdlijnenakkoord af te sluiten voor de curatieve zorg. Als stok achter de deur kan het macrobeheersingsinstrument worden ingezet. Op dit moment is reeds een hoofdlijnenakkoord afgesloten. Aan de hand van de evaluatie wordt een hoofdlijnenakkoord voor de jaren tot en met 2028 voorbereid. Dit hoofdlijnenakkoord moet structureel 590 miljoen euro opleveren waarbij de volumegroei gelijk is aan het laatste jaar van het huidige Intragraal zorgakkoord (IZA).

46. Onafhankelijke indicatiestelling ongecontracteerde wijkverpleging (Zvw). In de ongecontracteerde wijkverpleging wordt onafhankelijke indicatiestelling geïntroduceerd.
47. Versnelling opschaling digitale zorg in de wijkverpleging (Zvw). Deze maatregel richt zich op de implementatie en opschaling van bestaande digitale zorgtoepassingen in de wijkverpleging. Door dit te versnellen en te verbreden naar andere doelgroepen en de werkprocessen hierop aan te passen stijgt de arbeidsproductiviteit.

Vanwege de lastendekkende financiering van de zorgverzekeringswet daalt vanwege de maatregelen 45, 46 en 47 de nominale premie, inkomensafhankelijke bijdrage (IAB) en de zorgtoeslag automatisch mee. Om het gewenste EMU-saldo te bewerkstelligen, staat hiertegenover compenserende lastenverzwaring voor burgers via de inkomstenbelasting (TES) en bedrijven via de AOF-premie.

48. Versnellen opschaling digitale zorg in verpleeg- en gehandicaptenzorg (Wlz). Deze maatregel richt zich op de implementatie en opschaling van bestaande digitale zorgtoepassingen in de verpleegzorg en de gehandicaptenzorg in de Wlz. Door dit te versnellen en te verbreden naar andere doelgroepen en de werkprocessen hierop aan te passen stijgt de arbeidsproductiviteit.
49. Hervorming WW. Het hoofdlijnenakkoord bevat het voornemen de WW te hervormen. De wijze waarop dit wordt vormgegeven is onderdeel van de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord. De hervorming kan bestaan uit het verlengen van de opzegtermijn arbeidscontracten in combinatie met een poortwachterstoets WW bij het UWV en of een verkorting van de WW-duur tot 18 maanden.
50. Compensatie transitievergoeding beperken tot kleine werkgevers (per 1-7-26). De compensatie voor werkgevers bij ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid (na afloop van de twee jaar loondoorbetalingsplicht) wordt beperkt tot kleine werkgevers (minder dan 25 werknemers). Werkgevers met 25 of meer werknemers worden niet meer gecompenseerd.
51. Afschaffen tegemoetkoming arbeidsongeschikten (i.v.m. lager eigen risico). Arbeidsongeschikten ontvangen jaarlijks een tegemoetkoming voor extra kosten als gevolg van hun ziekte of handicap. Deze tegemoetkoming wordt afgeschaft omdat het eigen risico wordt verlaagd.
52. Budgetverlaging bijstand in relatie tot beperken asielinstroom. Het budget voor de bijstand wordt in samenhang met het maatregelenpakket op het terrein van asiel structureel met 100 miljoen euro verlaagd.

C. Structurele lastenverzwaringen (inkomsten)

53. Afschaffen verlaagd btw-tarief logies. Het verlaagde btw-tarief op logies wordt grotendeels afgeschaft met ingang van het jaar 2026. Het btw-tarief voor logies gaat van 9% naar 21%. Het huidige lage btw-tarief voor kampeerterrinen blijft behouden en is uitgezonderd van de verhoging. Het verhogen van het btw-tarief leidt tot hogere kosten voor de daklozenopvang en Ronald McDonald Huizen. Zij worden hiervoor gecompenseerd met een subsidie via de begroting van VWS. Het huidige subsidiebudget op de VWS-begroting wordt hiervoor herschikt.
54. Invoeren circulaire plastic heffing. Met ingang van het jaar 2028 wordt een circulaire plastic heffing ingevoerd. Aan deze maatregel zitten met ingang van 2028 uitvoeringskosten verbonden van circa 5 miljoen euro structureel. Deze kosten zijn opgenomen in de reeks.
55. Afschaffen verlaagd btw-tarief culturele goederen en diensten. Het huidige lage btw-tarief voor culturele goederen en diensten wordt grotendeels afgeschaft met ingang van het jaar 2026. Het btw-tarief gaat van 9% naar 21%. Het huidige lage btw-tarief voor dagrecreatie en bioscopen blijft behouden en is uitgezonderd van de verhoging.

56. Verhogen kansspelbelasting. De kansspelbelasting wordt verhoogd met 202 miljoen euro structureel. Dit betekent een tariefverhoging van 30,5% naar 37,8%.
57. Stelpost fiscale regelingen en constructies afbouwen. Om de doelmatigheid van het fiscale stelsel te vergroten en het stelsel verder te versimpelen worden in de kabinetsperiode verdere stappen gezet op het afbouwen van (negatief geëvalueerde) fiscale regelingen en het aanpakken van onbedoelde constructies. Het uitgangspunt bij negatief geëvalueerde fiscale regelingen is dat deze worden afgeschaft, of versoerd.
- Wanneer deze maatregel niet wordt gerealiseerd treedt de noodremafpraak voor de lasten in werking. Dat wil zeggen dat voor het deel van de lastenverzwaring dat niet wordt gerealiseerd de belastingschijven en heffingskortingen in de inkomstenbelasting via de tabelcorrectiefactor worden beperkt om de derving op te vangen.
58. Afschaffen salderingsregeling voor klein verbruikers. De salderingsregeling voor klein verbruikers wordt met ingang van 1 januari 2027 beëindigd.
59. Beperken giftenaftrek IB en Vpb en geven uit de vennootschap. De fiscale regelingen rond giften (giftenaftrek IB, Vpb en geven uit de vennootschap) worden de komende jaren beperkt. Een eerste stap wordt gezet in 2025, per 2028 wordt de giftenaftrek in de IB geüniformeerd waarmee verschillende giften gelijk worden behandeld.
60. Vliegbelasting differentiatie naar afstand. Een gedifferentieerde vliegbelasting naar afstand wordt ingevoerd. Vluchten over lange afstanden worden meer belast omdat deze meer uitstoot hebben. Deze maatregel levert een opbrengst van 248 miljoen euro op en wordt ingevoerd per 2027.
61. Verhogen AWF-premie hoog. De AWF-premie voor zowel vaste als flexibele contracten wordt per 2026 met 0,1%-punt verhoogd. Dit levert 245 miljoen euro aan extra inkomsten op.
62. In het basispad van het CPB is de besparing op de jeugdzorg niet overgenomen. Met dit hoofdlijnenakkoord vervalt deze besparing van 511 miljoen euro ook in de rijksbegroting.

D. Meerjarige investeringsagenda voor wonen, mobiliteit, landbouw en kerncentrales tot en met 2035

63. Regionale aanpak woningbouw. Een meerjarige investering van 5 miljard euro voor het ontwikkelen van nieuwe woningbouwlocaties.
64. Regionale aanpak infrastructuur voor woningbouw. Een meerjarige investering van 2,5 miljard euro voor het ontsluiten van (nieuwe) woningbouwlocaties en het aanleggen van infrastructuur voor mobiliteit. Deze middelen worden toegevoegd aan het Mobiliteitsfonds.
65. Agrarische sector (o.a. innovatie, opkoopregeling en mest). Een meerjarige investering van 5 miljard in de agrarische sector zoals innovatie, een opkoopregeling en de aanpak van de mestmarkt. Dit bedrag komt boven op de structurele investering voor agrarisch natuurbeheer door boeren. De huidige gelden op de begroting van LNV voor het landelijk gebied blijven behouden. Het Transitiefonds komt te vervallen. De investeringen en uitgaven worden beschikbaar gesteld via de begroting van LNV. Het wetsvoorstel voor het Transitiefonds wordt daarom ingetrokken.
66. Kernenergie: van 2 naar 4 kerncentrales. De reservering voor kernenergie in de huidige rijksbegroting van 4,5 miljard wordt verhoogd met 9,5 miljard zodat 14 miljard beschikbaar is voor een rijksbijdrage bij de bouw van vier kerncentrales tot en met 2035.
67. Budget voor InvestNL. Voor de activiteiten van InvestNL wordt 1 miljard euro extra beschikbaar gesteld.

68. Nationaal Groeifonds uitfaseren. De afspraken van de rondes 1 tot en met 3 worden nagekomen. De rondes 4 en 5 komen te vervallen. Hierdoor wordt 6,8 miljard minder uitgegeven.
69. Het Fonds Onderzoek en Wetenschap wordt verlaagd met 1,1 miljard euro.
70. Herbestemmen reservering Transitiefonds op Aanvullende post Financiën. De reservering voor het Transitiefonds van 20,5 miljard op de Aanvullende Post bij Financiën vervalt. Tegenover minder incidentele middelen uit het Transitiefonds staan structurele middelen voor agrarisch natuurbeheer door boeren.
71. Het budget voor het Klimaatfonds wordt verlaagd met 1,2 miljard euro. De middelen voor de ontwikkeling van batterijen en groene waterstof worden (naar rato van het huidige budget) verlaagd.